

KRONIKA

PAPIESKIEGO WYDZIAŁU TEOLOGICZNEGO W WARSZAWIE

SEKCJA ŚW. JANA CHRZCICIELA

ZA ROK AKADEMICKI 2013/2014

I. WYDARZENIA

W roku akademickim 2013/2014 Sekcja św. Jana Chrzciciela Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie realizuje zadania dydaktyczne i badawcze przewidziane w Statutach Uczelni. Na Wydziale studiują alumni Seminarium Duchownych, osoby świeckie i zakonne. Owoce pracy naukowej Wydziału są napisane na Wydziale w Warszawie i na uczelniach należących do Wydziału prace magisterskie, licencjackie i doktorskie.

Na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie Sekcji Św. Jana Chrzciciela odbywają się akademickie studia teologiczne i nieakademickie studia przy PWTW. Teologiczne studia akademickie odbywają się w trzech cyklach. Cykl I obejmuje studia stacjonarne (CIAS) i studia niestacjonarne (CIBnS).

Teologiczne studia stacjonarne w cyklu I A podejmują alumni Seminarium Duchownych przygotowujący się do święceń kapłańskich – Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego św. Jana Chrzciciela w Warszawie, Archidiecezjalne Seminarium Misyjne „Redemptoris Mater” w Warszawie, Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Warszawsko-Praskiej w Warszawie, Wyższe Seminarium Duchowne w Łowiczu, Wyższe Seminarium Duchowne w Siedlcach, Wyższe Seminarium Duchowne Najświętszego Serca Pana Jezusa w Drohiczyźnie.

Cykl I B stanowiący niestacjonarne studia teologiczne przeznaczony jest dla osób świeckich i obejmuje Studium Teologii w Warszawie, Studium Teologii we Włocławku, Studium Teologii we Włocławku o/Konin, Instytut Teologiczny w Siedlcach, Studium Teologii w Białymstoku, Studium Teologii w Białymstoku oddział w Wilnie. W ramach niestacjonarnych jednolitych studiów magisterskich, na kierunku teologia istnieją dwie specjalności – ogólna, duchowości oraz katechetyczna, która daje kwalifikacje do nauczania religii we wszystkich typach szkół. PWTW – Sekcja św. Jana Chrzciciela w roku akademickim 2012/2013 rozpoczął również studia magisterskie niestacjonarne na kierunku teologia ze specjalności: teologia ogólna i katechetyka w cyklu kwartalnym, połączonym z kształceniem na odległość, tzw. e-learning (KnO). Studia te są przeznaczone dla osób świeckich, członków instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego. W zaproponowanym systemie studenci biorą udział w trzech sesjach wykładowych w ciągu roku trwających od poniedziałku do piątku. Część treści programowych udostępniana jest studentom za pośrednictwem Internetu.

Cykl II i III stanowią specjalistyczne niestacjonarne Studia Teologii. Cykl II jest licencjackim specjalistycznym studium teologii, można go podjąć po uzyskaniu stopnia zawodowego magistra, trwa dwa lata i kończy się napisaniem pracy oraz egzaminem specjalizacyj-

nym - licencjatem kanonicznym. Cykl III jest doktoranckim specjalistycznym studium teologii, trwa jeden rok i można go podjąć po uzyskaniu licencjatu kanonicznego. Kończy się napisaniem pracy doktorskiej, złożeniem egzaminów doktorskich z języka nowożytnego i przedmiotu pomocniczego do teologii oraz egzaminu specjalistycznego, a także publiczną obroną pracy doktorskiej. Poszczególne Sekcje Papieskiego Wydziału Teologicznego mają prawo nadawania stopnia zawodowego magistra teologii, natomiast wyższe stopnie naukowe nadawane są wspólnie przez obie Sekcje stanowiące Wydział. Dlatego Studia licencjackie i doktoranckie prowadzone są wspólnie przez Sekcję św. Jana Chrzciciela i Sekcję św. Andrzeja Boboli w ramach trzech specjalności: teologia dogmatyczna, teologia pastoralna, teologia duchowości. Zajęcia odbywają się w wyznaczone czwartki w roku akademickim. Rocznie przewiduje się dwadzieścia jeden spotkań. Czternaście spotkań w roku akademickim to wykłady z teologii ogólnej według trzech grup tematycznych: teologia systematyczna, teologia pastoralna i źródła teologii. Siedem spotkań w roku to wykłady i seminaria w trzech grupach specjalizacyjnych: dogmatyczna, pastoralna i duchowości. Zajęcia z teologii duchowości odbywają się w środy.

We wszystkich Szkołach związanych z PWTW Sekcji św. Jana Chrzciciela w roku akademickim 2013/2014 studiowało 348 osób na studiach stacjonarnych i 288 osoby na studiach niestacjonarnych. Z tej liczby 40 studentów studiów stacjonarnych i 60 studentów studiów niestacjonarnych uzyskało magisterium. Na studiach licencjackich i doktoranckich studiowało 44 osoby, spośród których licencjat kanoniczny uzyskało 12 osób. W roku akademickim 2013/2014 na PWTW obroniono trzy prace doktorskie i odbyło się jedno kolokwium habilitacyjne.

Przy Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie działa również Instytut Szkolenia Organistów (ISO). Tok studiów w Instytucie został tak ukształtowany, aby absolwenci byli przygotowani nie tylko do gry liturgicznej i koncertowej, ale także do nauki śpiewu oraz prowadzenia zespołów wokalnych. Aktualnie w toku studiów w Instytucie są prowadzone następujące zajęcia: wykłady z liturgiki, historii muzyki kościelnej, organoznawstwa, form muzycznych, prawodawstwa muzyki kościelnej, zasad muzyki, zasad śpiewu gregoriańskiego, harmonii, harmonii modalnej, metodyki prowadzenia zespołów wokalnych. Lekcje indywidualne obejmują: grę na fortepianie, grę na organach, emisję głosu, harmonizację pieśni kościelnych, improwizację organową. Oprócz wykładów i zajęć indywidualnych studenci uczestniczą również we wspólnych ćwiczeniach ze śpiewu liturgicznego, kształcenia słuchu, solfeżu gregoriańskiego, cheironomii, harmonii, harmonizacji pieśni modalnych, dyrygentury choralnej, metodyki, pieśni kościelnych, kontrapunktu. Ponadto dwukrotnie w czasie nauki każdy student występuje publicznie podczas audycji, akompaniując do śpiewu wspólnego oraz wykonując program na organach, zaś przed egzaminem dyplomowym jest zobowiązany do praktyki organistowskiej. Duże zróżnicowanie umiejętności kandydatów zgłaszających się do Instytutu (niektórzy wcześniej zdobywali wiedzę i umiejętności muzyczne w różnych szkołach lub ogniskach muzycznych) pozwalają na zróżnicowany program pracy w ramach zajęć indywidualnych. W związku z tym dyplomanci uzyskują dyplom I (najwyższe kwalifikacje zawodowe z magisterium), II lub III stopnia. Po uzyskaniu absolutorium (zaliczenie wszystkich przedmiotów toku studiów) student przystępuje do egzaminu dyplomowego. Jego pierwsza część tzw. „zamknięta” (wyłącznie przed Komisją Egzaminacyjną) obejmuje grę liturgiczną, zaś II część „otwarta” jest recitalem organowym.

PWTW – Sekcja św. Jana Chrzciciela jest odpowiedzialny także za formację Księży Archidiecezji Warszawskiej. W ramach tej formacji Księży od drugiego do piątego roku kapłaństwa włącznie uczestniczą w spotkaniach 4 razy w roku w piątki i soboty. W piątek zajęcia prowadzi Ojciec Duchowny. W sobotę natomiast przewidziane są 2 części: pierwszą stanowią wykłady i ćwiczenia z katechetyki, drugą – w zależności od roku, zajęcia z jednej z następujących dziedzin: spowiednictwa, kierownictwa duchowego, homiletyki, liturgiki,

teologii pastoralnej. Księża, którzy studiuja na wyższych uczelniach teologicznych, lub też posiadają stopień licencjata albo doktora nauk kościelnych uczestniczą w spotkaniach jedynie w piątek. Księża od szóstego do dziesiątego roku kapłaństwa włącznie również uczestniczą w formacji organizowanej przez Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie – Sekcja św. Jana Chrzciciela. Na zakończenie każdego z lat formacji uczestnicy otrzymują dyplom Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie. Po piątym roku kapłaństwa przewidziane jest skrutinium podsumowujące formację.

Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie – Sekcja św. Jana Chrzciciela prowadzi również Studium proboszczowskie. Celem Studium jest przygotowanie księży do podjęcia i pełnienia urzędu proboszcza. Ukończenie studium stanowi warunek konieczny do otrzymania w przyszłości urzędu proboszcza. Studium przeznaczone jest dla księży powyżej 14 roku kapłaństwa, którzy nie pełnią urzędu proboszcza. Udział w nim nie jest obowiązkowy. W ramach studium przewidziane są zajęcia z podstawowych dziedzin przydatnych w samodzielnym prowadzeniu parafii (zarządzanie osoba prawną, problematyka kanoniczna, pastoralna, katechetyczna, liturgiczna). Studium kończy się egzaminem proboszczowskim, po którym księża uzyskują dyplom Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie.

Na Papieskim Wydziale Teologicznym – Sekcja św. Jana Chrzciciela w ramach Studium Liturgiczno-Biblijnego, odbywają się również kursy biblijne i liturgiczne: Lektorskie, Animatorów liturgicznych, Muzyki liturgicznej, Kurs Liturgiczny w zakresie fotografowania i filmowania w czasie uroczystości religijnych.

Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie – Sekcja św. Jana Chrzciciela proponuje ponadto studia z duchowości. Mają one dwie formy: studiów podyplomowych i Studium Otwartego. Warunkiem przyjęcia na studia podyplomowe jest uzyskanie magisterium z teologii lub jakiegokolwiek innej dziedziny. Natomiast studia w ramach Studium Otwartego przeznaczone dla osób dorosłych, niezależnie od wieku i wykształcenia. Zajęcia odbywają się w srody po południu.

Kadrę naukową Sekcji w roku 2013/2014 stanowiło 11 samodzielnych pracowników naukowych, wspomaganych przez 9 profesorów i doktorów habilitowanych znajdujących na PWTW drugie miejsce pracy. Oprócz samodzielnych pracowników naukowych wykłady na PWTW prowadzi 46 adiunktów i asystentów. Na strukturę Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie składa się działalność 4 Instytutów i 15 samodzielnych katedr naukowych. Instytut Filozofii Chrześcijańskiej ma 3 katedry: Filozofii Systematycznej, Historii Filozofii, Antropologii Filozoficznej i Etyki. W skład zasobów naukowych Instytutu Teologii Systematycznej wchodzi 5 katedr: Starego i Nowego Testamentu, Teologii Fundamentalnej i Religioologii, Teologii Dogmatycznej, Teologii Moralnej, Teologii Duchowości. Instytut Teologii Praktycznej posiada również 5 katedr, a mianowicie: Teologii Pastoralnej, Liturgiki, Homiletyki i Kultury Muzycznej Kościoła, Katolickiej Nauki Społecznej, Katechetyki i Pedagogiki, Prawa Kanonicznego. W ramach Instytutu Historii Kościoła i Patrologii działają 2 katedry: Historii Kościoła, Patrologii.

Pracownicy Sekcji podejmują także prace badawcze w zakresie reprezentowanych przez siebie dziedzin wiedzy. Ich wyniki publikowano w książkach i na łamach czasopism teologicznych polskich i zagranicznych, pośród których ważne miejsce zajmuje rocznik naukowy PWTW Sekcji Św. Jana Chrzciciela – *Warszawskie Studia Teologiczne*. W bieżącym roku akademickim ukazał się periodyk (WST XXVI/1/2013) poświęcony 25 rocznicy sakry biskupiej kardynała Kazimierza Nycza.

Opracowała dr Marzanna Dubińska

II. STOPNIE I TYTUŁY NAUKOWE

HABILITACJE

18. SKRZYPCZAK Robert, dr *Filozofia i teologia osoby bł. Antonio Rosminiego ojca personalizmu europejskiego*, Warszawa 2014, ss. 393

Recenzenci: Ks. prof. dr hab. Darek Gardocki PWTW

Ks. prof. dr hab. Bogumił Gacka UKSW

Ks. dr hab. Krzysztof Guzowski KUL

Ks. prof. dr hab. Jerzy Szymik UŚK

Kolokwium habilitacyjne: 24 listopada 2014.

DOKTORATY

56. TOMASZEWSKI Jarosław, *Droga zjednoczenia z Chrystusem w życiu, pismach duchowych i konferencjach bł. Johna Henry'ego Newmana*, Teologia duchowości

Promotor: Ks. prof. dr hab. Marek Sokołowski SJ

Recenzenci: Ks. prof. dr hab. Józef Warzeszak

Ks. prof. PWTW dr hab. Stanisław Urbański

Nadanie stopnia: 15 kwietnia 2014 roku

Rozprawa została napisana pod kierunkiem Ks. prof. dr hab. Marka Sokołowskiego. Podstawowy przedmiot jej badań stanowi eksplikacja doktryny duchowej, jaką zapisał i zinterpretował bł. John Henry Newman (1801 – 1890) – wielki Konwertyta, który poszukując Prawdy dla Niej samej, zdecydował się pozostawić Kościół anglikański i wstąpić w progi Kościoła katolickiego.

Główną tezę studium jest próba uchwycenia i skomentowania pewnego fenomenu teologicznego, który nazywany jest w tej pracy duchowością integralną. Jak zostało to wyjaśnione, fundamentalnym założeniem ascetyki i mistyki Kardynała Newmana jest przekonanie, że wszystkie komponenty osobowości człowieka, a zatem: dusza, rozum, sumienie, serce i psychika, są sobie równe w ich odniesieniu do dynamiki wzrostu wewnętrznego, wszystkie mogą służyć jednoczeniu się ducha ludzkiego z Bogiem, żadne z nich nie jest dane człowiekowi przypadkiem i żadne nie jest zbędne. Newman zakładał bowiem, że rozum i sumienie są tak samo skierowane na poszukiwanie i jednoczenie się z Chrystusem, jak uczucia lub dusza.

Praca składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy jest rodzajem biografii Błogosławionego, wraz z próbą widzenia dziejów Newmana w perspektywie Bożego prowadzenia. Drugi rozdział stanowi zasadniczą eksplikację postawionego wyżej problemu i głównej tezy. Ostatni zaś jest typem konkluzji, podsumowania duchowej doktryny Newmana, szczególnie w jej zestawieniu z trzema, wielkimi, klasycznymi drogami człowieka do Boga, jakie zna i respektuje chrześcijaństwo: oczyszczeniem, oświeceniem i zjednoczeniem.

Studium nad duchowością integralną Newmana zostało tutaj oparte na analizie dzieł oryginalnych, angielskojęzycznych, często wydanych jeszcze za życia Błogosławionego.

57. FREJUSZ Kamilla, *Inne religie oraz dialog międzyreligijny w wybranych najnowszych polskich podręcznikach do nauki religii dla młodzieży.*

Promotor: Ks. dr hab. Zbigniew Kubacki, prof. PWTW

Recenzenci: Dr hab. Grzegorz Grochowski, prof. PWTW

Ks. dr hab. Ireneusz Sławomir Ledwoń OFM, prof. KUL

Nadanie stopnia: 29 maja 2014 roku

Sobór Watykański II stanowił punkt zwrotny w historii Kościoła katolickiego. Jego nauczanie było i ciągle pozostaje wyznacznikiem dla misji ewangelizacyjnej Kościoła we współczesnym świecie. Odnosi się to również do katechezy. Podręczniki do nauki religii dla młodzieży, jakie już powstały i nadal powstają, czerpią z nauczania soborowego i mają za zadanie to nauczanie przekazać. Można powiedzieć, że *Vaticanum II* to sobór, który dużo miejsca poświęca idei dialogu: dialogu ze współczesnym światem i jego kulturą, dialogu ekumenicznego oraz dialogu międzyreligijnego.

Od czasu Soboru Watykańskiego II przez ostatnie 50 lat świat jeszcze bardziej przyspieszył. Jesteśmy świadkami coraz to większego procesu globalizacji. Internet i inne środki komunikacji sprawiły, że świat z jego różnorodnością kultur, cywilizacji i religii jest na wyciągnięcie ręki. Zadaniem szkoły, w tym także katechetów, jest przygotowanie młodzieży do właściwego rozumienia różnorodności kultur, cywilizacji i religii. Nauczanie katechezy powinna więc charakteryzować otwartość i pozytywne spojrzenie na inne religie. Powinna też charakteryzować je zdrowa doktryna, zwłaszcza w tych kwestiach, które są zasadnicze dla wiary katolickiej, a które niekiedy są (także przez teologów) relatywizowane i kwestionowane.

Celem omawianej dysertacji doktorskiej jest analiza wybranych serii podręczników do nauczania religii w aspekcie szerokokorozumianego dialogu międzyreligijnego. Ze względu na charakter pracy i ograniczony jej rozmiar, analizie poddane są tylko trzy serie, które są najbardziej popularne. Należą do nich podręczniki poznańskie, warszawskie i krakowskie. Praca pokazuje, jak w poszczególnych podręcznikach do religii dla szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych przedstawione są inne religie, oraz w jaki sposób (i na ile) podręczniki te zajmują się tak istotnymi dla teologii religii zagadnieniami, jak dialog międzyreligijny, jedyność i powszechność zbawcza Jezusa Chrystusa oraz jedyność i powszechność zbawcza Kościoła. Te analizy i badania przeprowadzone są w drugiej części dysertacji po uprzednim omówieniu najważniejszych dokumentów Magisterium Kościoła, począwszy od Soboru Watykańskiego II.

Praca składa się z dwóch części. W części pierwszej przedstawione zostało najnowsze nauczanie Magisterium Kościoła na temat religii niechrześcijańskich oraz dialogu z nimi. W części drugiej poddano analizie podręczniki do nauczania religii w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, w trzech wybranych seriach: poznańskiej, krakowskiej i warszawskiej. Dysertacja składa się z sześciu rozdziałów. W rozdziale pierwszym przedstawione jest najnowsze nauczanie Magisterium Kościoła, począwszy od Soboru Watykańskiego II, na temat religii niechrześcijańskich i dialogu z nimi. W rozdziale drugim ukazane zostało nauczanie Magisterium Kościoła na temat jedyności i powszechności zbawczej Jezusa Chrystusa, a w rozdziale trzecim nauczanie Magisterium Kościoła na temat jedyności i powszechności zbawczej Kościoła. W rozdziale czwartym, analogicznie do rozdziału pierwszego, ukazana została analiza wspomnianych serii podręczników w odniesieniu do innych religii i dialogu z nimi. W rozdziale piątym, podobnie do rozdziału drugiego, przedstawione zostało, w jaki sposób nauczanie Magisterium Kościoła na temat jedyności i powszechności zbawczej Jezusa Chrystusa znajduje swoje odzwierciedlenie w treściach podręczników. W rozdziale szóstym, analogicznie do rozdziału trzeciego, poddano analizie kwestię, w jaki sposób naucza-

nie Magisterium Kościoła na temat jedności i powszechności zbawczej Kościoła jest obecne w omawianych podręcznikach.

Układ treści pracy zaczerpnięty został ze struktury Deklaracji o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich *Nostra aetate* oraz Deklaracji *Dominus Iesus*. Deklaracja soborowa przedstawia pozytywne spojrzenie na religie niechrześcijańskie z perspektywy wiary Kościoła. Celem tego jest uwypuklenie kwestii, które mogą tworzyć płaszczyznę dialogu z wyznawcami innych religii. Jeśli chodzi natomiast o deklarację *Dominus Iesus*, to jej pierwszym zadaniem było wskazanie na pewne niebezpieczeństwa związane z redukcjonistycznym podejściem do doktryny chrześcijańskiej w kontekście dialogu międzyreligijnego. Już sam podtytuł deklaracji wskazuje na dwa najbardziej newralgiczne punkty, które są kwestionowane nie tylko przez teologów opcji pluralistycznej, ale które także mogą być podważane przez młodych ludzi. Dlatego też, idąc za tym wskazaniem deklaracji, w rozdziałach drugim (oraz piątym) i trzecim (oraz szóstym) ukazane zostało, co na ten temat naucza Magisterium Kościoła, i jak to nauczanie, następnie, znajduje swoje odzwierciedlenie w podręcznikach do nauki religii. Jak każda dysertacja, tak i ta, poprzedzona jest Wstępem i zakończona Podsumowaniem, w którym przedstawione są ewentualne uwagi krytyczne i najważniejsze wnioski. Częstkowe podsumowania znajdują się także w samym tekście w poszczególnych rozdziałach. Nie mają one charakteru definitywnych i ostatecznych wniosków, gdyż te znajdują się w Podsumowaniu końcowym.

Rozprawa nie wyczerpuje całości problematyki związanej z obecnością treści dotyczących dialogu międzyreligijnego w podręcznikach do nauczania religii dla młodzieży. Niemniej jednak analiza wybranych tekstów najnowszego nauczania Magisterium Kościoła, jak i przełożenia tego nauczania w podręcznikach do nauczania religii w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych skłania do sformułowania kilku wniosków i uwag krytycznych.

Po pierwsze, należy stwierdzić, iż od czasu Soboru Watykańskiego II Kościół katolicki o wiele bardziej zaangażował się w promocję teologii religii i dialogu międzyreligijnego. Dialog ten, obok przepowiadania, uznawany jest za istotny element misji ewangelizacyjnej Kościoła (por. RMi 55-56). Od momentu ukazania się Deklaracji o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich *Nostra aetate* opublikowano bardzo wiele dokumentów Magisterium Kościoła na temat dialogu międzyreligijnego oraz uczyniono wiele gestów: wizyta papieża Jana Pawła II w synagodze, wizyta w meczecie, pielgrzymka do Ziemi Świętej.

Po drugie, dialog międzyreligijny stanowi szansę i wyzwanie dla Kościoła. Wyzwania, podkreślane przez papieży i innych hierarchów Kościoła katolickiego, są dwa. Z jednej strony relatywizm religijny promowany przez tzw. opcję pluralistyczną w teologii religii. Z drugiej strony natomiast fundamentalizm religijny, który niekiedy może prowadzić do aktów terroru w imię religii. Odpowiednia teologia oraz katecheza mają na celu przeciwstawienie się jednemu i drugiemu. Dialog międzyreligijny jest także szansą dla Kościoła i świata. W 1986 r. papież Jan Paweł II i 25 lat później papież Benedykt XVI na Światowych dniach modlitwy o pokój w Asyżu podkreślali, iż religie powinny współpracować razem na rzecz budowania pokoju i sprawiedliwości na świecie. W tym samym duchu powinno iść nauczanie katechezy w szkołach.

Po trzecie, w tekście „Dyrektorium katechetycznego Kościoła w Polsce” znajdujemy zachętę do nauczania o innych religiach i dialogu międzyreligijnym. Jest ona jednak bardzo ogólna. Stąd też zasadnym wydaje się stwierdzenie, iż treści omawianych serii podręczników spełniają wymagania stawiane przez dokumenty katechetyczne. Niemniej jednak, co należy podkreślić czynią to w różnym zakresie.

Po czwarte, z analizy podręczników wybranych serii jasno wynika, iż o innych religiach i dialogu z nimi więcej jest mowy w podręcznikach do szkół ponadgimnazjalnych aniżeli

szkół gimnazjalnych. Takie rozłożenie akcentów wydaje się jak najbardziej słuszne. Najpierw bowiem należy poznać i ugruntować własną wiarę, aby następnie móc poznawać inne religie i rozmawiać na temat dialogu z nimi.

Po piąte, w analizowanych podręcznikach religie niechrześcijańskie zasadniczo przedstawiane są w świetle pozytywnym. Zwrocona jest uwaga na ich pozytywne wartości i na to, co je łączy z chrześcijaństwem. Można powiedzieć, że zastosowana jest tu pedagogia obecna w deklaracji *Nostra aetate*. Podobnie też do nauczania Magisterium Kościoła najwięcej i najbardziej pozytywnie podręczniki wypowiadają się na temat judaizmu i dialogu z Żydami. W większości podręczników pozytywnie też przedstawiany jest islam i jego wyznawcy. Niektórzy autorzy podręczników cytują wypowiedzi Magisterium Kościoła o islamie, jak i przytaczają wypowiedzi specjalistów zajmujących się tym zagadnieniem. Pewne wątpliwości budzą jednak dwie kwestie. Z jednej strony zauważyliśmy, iż w niektórych podręcznikach islam z jego koncepcją dżihadu zbyt jednostronnie przedstawiany jest jako zagrożenie dla cywilizacji Zachodu. Z drugiej strony stwierdziliśmy, iż proponowanie użycia wersetów Koranu do modlitwy kończącej katechezę jest czymś niestosownym, gdyż może wywołać w uczniach poczucie synkretyzmu i relatywizmu. Z jednej strony, niektórzy autorzy konspektów, przedstawiają islam jako religię objawioną, w której Bóg objawił się człowiekowi, z drugiej zaś – inni – stwierdzają, że nie jest to w żadnym stopniu religia odkupienia i przestrzegają przed jej brakiem tolerancji wobec muzułmanów nawróconych na chrześcijaństwo. Również stosunek Kościoła do religii Wschodu w większości podręczników przedstawiony jest pozytywnie, choć nie bez istotnych dla dialogu z tymi religiami zastrzeżeń. Stąd też często podkreślana jest prawda, że choć doktryny, czy też praktyki kultu tych religii, w tym przede wszystkim hinduizmu i buddyzmu, często radykalnie różnią się od doktryny chrześcijańskiej, to jednak jako systemy wierzeń potwierdzają fundamentalną, antropologiczną i religijną prawdę o człowieku. Tą prawdą jest przede wszystkim potwierdzenie duchowej natury człowieka. Ten wspólny punkt pozwala chrześcijanom na podejmowanie rozmów i współpracy z wyznawcami innych religii wyrażające się w dialogu międzyreligijnym. Niemniej jednak, w porównaniu z judaizmem i islamem, tych wspólnych punktów jest dużo mniej.

Po szóste, podobnie jak w tekstach Magisterium Kościoła, również w konspektach katechez obok podkreślenia pozytywnych wartości, które łączą chrześcijan z wyznawcami innych religii, znajdujemy treści wskazujące na zasadnicze różnice. Różnice te dotyczą wielu kwestii, przede wszystkim tych doktrynalnych. Najbardziej zasadniczą różnicą jest rozumienie osoby i dzieła Jezusa z Nazaretu. Dlatego kwestie chrystologiczne związane z jednością i powszechnością zbawczą Jezusa Chrystusa, obecne w dokumentach Magisterium Kościoła, powinny znaleźć większe odzwierciedlenie w treściach podręczników do nauczania katechezy. Jak wynika z naszych analiz, są one tam obecne, niemniej jednak, jak się wydaje, w stopniu zbyt małym.

Po siódme, z przeprowadzonych w rozdziale trzecim analiz wynika, iż temat jedności i powszechności zbawczej Kościoła jest jednym z centralnych dla współczesnej katolickiej teologii religii. Natomiast w podręcznikach do katechezy, zarówno na poziomie gimnazjalnym, jak i ponadgimnazjalnym, jawi się on jako odległy, mniej istotny i zbyt abstrakcyjny. W nauczaniu religii na poziomie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych bardziej wskazane jest przekazywanie podstawowych prawd wiary dotyczących istoty Kościoła i przynależności do niego. Największe bowiem wyzwanie, z jakim w tej materii spotyka się nauczanie i misja Kościoła, związane jest z postawą, którą dobrze oddaje formuła: „Chrystus – tak. Kościół – nie”. Dlatego słusznie, wszystkie serie podręczników do nauczania katechezy poświęciły tej kwestii najwięcej miejsca. Niemniej, najbardziej podstawowym przesłaniem przekazywanym w analizowanych przez nas seriach podręczników, jest podkreślenie prawdy o nierozzerwalności Kościoła od Chrystusa. Chrystus jest Głową Kościoła, a Kościół jest jego Mistycznym Ciałem. Jak wiemy z rozdziału trzeciego prawda ta stanowi także podstawę

katolickiej nauki o jedności i powszechności zbawczej Kościoła, bo wypływa ona z prawdy o jedności i powszechności zbawczej Jezusa Chrystusa.

Przedstawiona analiza oprócz wniosków teoretycznych ma także aspekt praktyczny. Ufamy, że dokonane przez nas badania oraz przedstawione wnioski mogą stać się pomocą w pisaniu podręczników dla klas III, jak i przy wznawianiu już powstałych.

58. SZEJNER Bogdan Jan, *Znaczenie i sens cierpienia w nauczaniu Jana Pawła II. Studium dogmatyczno-pastoralne.*

Promotor: Ks. dr hab. Dariusz Gardocki SJ, prof. PWTW

Recenzenci: Ks. dr hab. Zbigniew Kubacki, prof. PWTW

Ks. prof. dr hab. Stanisław Urbański, UKSW

Nadanie stopnia: 2 października 2014 roku

Celem rozprawy doktorskiej jest pokazanie i wyjaśnienie, na czym polega i w czym wyraża się sens i znaczenie cierpienia w nauczaniu Jana Pawła II. Rozprawa ta ma charakter studium dogmatyczno-pastoralnego, ponieważ chodzi w niej nie tylko o próbę zrozumienia cierpienia w świetle wiary, a więc teologicznego nauczania papieża, lecz także o wskazanie na to, jakie konkretne postawy mogą i powinni, jego zdaniem, zajmować chrześcijanie wobec cierpienia tak swojego osobistego, jak i napotkanego, tj. cierpienia drugiego człowieka. Obejmuje ona całokształt nauczania papieskiego na temat tajemnicy cierpienia, którą Jan Paweł II ujmuje, rozważa i wyjaśnia w świetle osoby Jezusa, tj. Jego życia, przepowiadania, działalności, krzyża i zmartwychwstania. Ujęcie to pozwala na widzenie i rozważanie krzyża Jezusa a wraz z nim cierpienia ludzkiego we wszystkich jego wymiarach. Z drugiej zaś strony na wydobyć i ukazać konsekwencji, czyli dobra, jakie krzyż i cierpienie Jezusa niosą ze sobą dla zrozumienia tajemnicy cierpienia ludzkiego. Innymi słowy, na to, co nowego wnosi osoba Jezusa, Jego cierpienie i krzyż w kwestii dotyczącej cierpienia ludzkiego.

Podstawowym źródłem, na który opiera się niniejsza rozprawa jest nauczanie Jana Pawła II zawarte w dziele zatytułowanym *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, liczącym 27 tomów oraz napisany przez niego List Apostolski „*Salvifici doloris*” poświęcony chrześcijańskiemu sensowi cierpienia ludzkiego. W pracy tej wykorzystano także inne dokumenty papieskie takie, jak encykliki, listy apostolskie i adhortacje, jak również papieskie kazania, katechezy i przemówienia o ile treść w nich zawarta związana jest w sposób bezpośredni, lub przynajmniej pośredni z tematem niniejszej pracy. Korzystano w niej wreszcie z książek i artykułów Karola Wojtyły traktujących o problematyce cierpienia.

W rozprawie tej została zastosowana metoda syntetyczno-analityczna typu teologiczno-dogmatycznego. Jej wybór został podyktowany tematem pracy. Metoda ta pozwoliła bowiem najpierw na zebranie materiału poświęconego kwestii cierpienia w nauczaniu Jana Pawła II, następnie na jego usystematyzowanie i w końcu na wyodrębnienie zasadniczych rozdziałów pracy.

Praca ta składa się z pięciu rozdziałów. Celem pierwszego rozdziału jest przedstawienie rozumienia ludzkiego cierpienia w świetle Pisma Świętego. W związku z tym mowa jest w nim najpierw o różnych rodzajach sytuacji bolesnych dla człowieka, jak i o różnych rodzajach cierpienia, o których mówi Pismo Święte Starego Testamentu. Następnie zaś zostaje przedstawione w nim rozumienie cierpienia w Nowym Testamencie w oparciu o analizę nauczania Jana Pawła II. Rozdział ten traktowany jest jako wprowadzenie do rozumienia przyczyn cierpienia oraz postaw wobec niego, jakie papież proponuje w swoim nauczaniu.

Rozdział drugi poświęcony jest z kolei przybliżeniu najważniejszych wydarzeń z życia Karola Wojtyły, które miały swój wpływ i ukształtowały papieskie rozumienie na temat cierpienia. W rozdziale tym chodzi zatem o ukazanie osobistego doświadczenia zarówno Karola Wojtyły, jak i Jana Pawła II jako miejsca, które przyczyniło się i wpłynęło w sposób znaczący na jego rozumienie cierpienia.

Rozdział trzeci przybliży zaś zrozumienie przyczyn istniejącego w świecie cierpienia oraz ukazuje jego znaczenie i sens w ujęciu Jana Pawła II. Celem tego rozdziału jest wydobycie teologicznego aspektu przyczyn, istniejącego w świecie cierpienia. Wśród przyczyn tych papież wymienia między innymi istnienie „struktur grzechu”, jak i podziały, jakie istnieją pośród chrześcijan.

Rozdział czwarty poświęcony jest z kolei ukazaniu wartości krzyża Chrystusa i istniejących w historii krzyży ludzkich. Jego celem jest zrozumienie i wyjaśnienie znaczenia cierpienia z punktu widzenia teologicznego. Daje on także odpowiedź na pytanie o to, jaką wartość ma krzyż Jezusa w nauczaniu Jana Pawła II. Odpowiedź ta pozwala bowiem na ukazanie wartości i znaczenia ludzkiego cierpienia.

Ostatni rozdział poświęcony jest natomiast wskazaniu na postawy, jakie chrześcijanie winni zajmować, zdaniem Jana Pawła II, zarówno wobec doświadczanego przez nich osobiste cierpienia, jak i napotykanego cierpienia innych ludzi. Wśród postaw tych papież wymienia trzy zasadnicze postawy, które w niniejszej pracy zostały nazwane jako postawa ekspiacyjna, samarytańska i zapobiegawcza. Postawy te są znakiem miłości czynnej, która w języku biblijnym nosi nazwę miłości miłosiernej i jednocześnie są postawami, które swoją moc czerpią z krzyża Chrystusa. Są także postawami, które w sposób konkretny pokazują a zarazem urzeczywistniają to, na czym polega naśladowanie Jezusa Chrystusa. Naśladowanie Jezusa zakłada z kolei nie tylko naśladowanie Go w Jego cierpieniu, także w Jego postawach wobec ludzi cierpiących, potrzebujących, grzeszników i wykluczonych z życia społecznego.

Praca ta pokazuje, iż zrozumienie tajemnicy cierpienia ludzkiego możliwe jest, zdaniem Papieża, wyłącznie w świetle osoby Jezusa Chrystusa, tj. Jego życia, śmierci i zmartwychwstania. Chrystus odsłania bowiem prawdę o tym, że cierpienie nie musi być wcale widziane jako zło i jako fatum ciężące nad człowiekiem. Lecz może i powinno być widziane jako możliwość uczestnictwa w Jego zbawczym cierpieniu, a tym samym jako dar, jaki ofiaruje On swoim uczniom, którego istota polega, jak uczy o tym św. Paweł, na „dopełnianiu braków udrek Chrystusa” (Kol 1, 24) dla dobra Jego Ciała. Może i powinno ono być ponadto widziane jako okazja do urzeczywistnienia w sposób konkretny przykazania miłości Boga i bliźniego.

Niniejsza praca stanowi przyczynek do przybliżenia jednego z ważnych aspektów nauczania Jana Pawła II, jakim jest kwestia dotycząca wyjaśniania i rozumienia sensu i znaczenia cierpienia ludzkiego. Zbiera ona bowiem, systematyzuje i przedstawia całość nauczania papieskiego na temat tajemnicy cierpienia ludzkiego w oparciu o analizę artykułów, książek, przemówień, homilii, katecheza i dokumentów papieskich poświęconych temu zagadnieniu.

III. PRACE DYPLOMOWE PWTW

LICENCJATY KANONICZNE

592. KALINOWSKI Maciej, *Działalność kapelanów w III Powstaniu Śląskim na wybranych przykładach*, Promotor: ks. dr Andrzej Gałka, Historia Kościoła
593. KRZESIŃSKI Andrzej, *Analiza wybranych podręczników dotyczących wychowania prorodzinne*, Promotor: prof. dr hab. Zofia Konaszekiewicz, Pedagogika

594. MASŁOWSKI Sebastian Bożydar, *Teologia katechumenatu, chrztu i stanu nowo-ochrzczonych (beofitów) w ośmiu katechezach chrzcielnych Jana Chryzostoma*, Promotor: o. dr Marek Blaza SJ, Teologia dogmatyczna
595. SZYMAŃSKI Michał Władysław, *Jan od Krzyża jako kierownik duchowy na podstawie literatury przedmiotu*, Promotor: ks. dr Marek Szymula, Teologia duchowości
596. BEZSHKURYI Vitalii, *Status kościoła św. Aleksandra w Kijowie z perspektywy wieków*, Promotor: ks. dr Aleksander Jacyniak SJ, Teologia pastoralna
597. CHMIELEWSKI Krystian, *Antoni, In librum beati patris Tobiae Bedy Czcigodnego. Wstęp, przekład i komentarz*, Promotor: ks. prof. dr hab. Krzysztof Bardski, Hermeneutyka biblijna
598. GAWARSKI Mateusz, *Inicjatywa "Przystanek Jezus" jako przykład Nowej Ewangelizacji*, Promotor: ks. prof. dr hab., Piotr Mazurkiewicz, Katolicka Nauka Społeczna.
599. JAWORSKI Michał, *Symbolika drzewa w "Pieśni nad Pieśniami" w starożytnej interpretacji chrześcijańskiej*, Promotor: ks. prof. dr hab. Krzysztof Bardski, Hermeneutyka biblijna
600. KLEMPNEROWSKA Elżbieta, *Macierzyństwo Maryi wobec Kościoła na podstawie encykliki Redemptoris Mater*, Promotor: ks. dr Janusz Strojny, Teologia dogmatyczna
601. STRYCHARSKI Krystian, *Teologia egzorcyzmu w perspektywie dokumentów i praktyki Kościoła*, Promotor: ks. dr Janusz, Strojny Teologia dogmatyczna
602. LIMAN Krzysztof, *Chryzologiczna typologia Baranka w Starym Testamencie*, Promotor: ks. dr hab. Krzysztof Bardski, Hermeneutyka biblijna
603. JOKIMAITYTE Danute, *Życie codzienne nowicjatu ojców jezuitów w Wilnie (1604-1773)*, Promotor: ks. dr Tadeusz Kasabuła, Historia Kościoła
604. ZAPERTY Tomasz Karol, *Treści teologiczne wydarzenia pięćdziesiątnicy w formularzach mszalnych Uroczystości Zesłania Ducha Świętego Mszału Pawła VI* Promotor: bp dr Józef Górzyński, Liturgika

MAGISTERIA

WYŻSZE METROPOLITALNE SEMINARIUM DUCHOWNE W WARSZAWIE

1068. JEDLICZKA Mariusz Daniel, *Analiza porównawcza teorii poznania nieświadomego u Etienne Gilsona i Mieczysława Gogacza*, Promotor: ks. prof. dr hab. Ryszard Moń, Filozofia
1069. CZARNECKI Eryk, *Historiozbawcze znaczenie Zwiastowania Maryi na podstawie wybranych opracowań Rene Laurentin'a*, Promotor: ks. dr Janusz Strojny, Teologia dogmatyczna

1070. BEK Tomasz, Argument agapetologiczny za wiarygodnością kościoła katolickiego na podstawie dzieła Lasel "TRIUNO", Promotor: ks. dr Arkadiusz Szczepanik Teologia fundamentalna
1071. GORLEWSKI Adam Jakub, *"Jestem posłał Mnie do was" (Wj 3,14b) Imię Boga jako gwarancja Jego dobrowolnej interwencji w dzieje Izraela (Wj 3,7-15)*, Promotor: ks. dr Krzysztof Siwek, Stary i Nowy Testament
1072. FALKOWSKI Kamil Krzysztof, *Teologicznomoralna ocena aktów samobójczych w kontekście doświadczenia utraty sensu życia*, Promotor: ks. dr Wojciech Bartkiewicz, Teologia moralna
1073. JÓZWIK Mateusz, *Charles'a Taylora Etyka autentyczności a wizja osoby ludzkiej w dokumentach Soboru Watykańskiego Drugiego*, Promotor: ks. dr Wojciech Bartkiewicz, Teologia moralna
1074. JAWORSKI Paweł Tomasz, *Ordo Missae. Powstanie - rozwój – reforma*, Promotor: ks. prof. dr hab. Jan Miazek, Liturgika
1075. KIELPIKOWSKI Kamil Paweł, *Msza w liturgii galijskiej. Powstanie-struktura-teologia*. Promotor: ks. prof. dr hab. Jan Miazek, Liturgika
1076. KALETA Michał Stanisław, *Rozumienie tragizmu w pismach Józefa Tischnera*, Promotor: ks. dr hab. prof. UKSW, Tomasz Stępień, Historia filozofii
1077. MACIEJAK Piotr, *Eklezjalny wymiar macierzyńskiego pośrednictwa Maryi w świetle encykliki "Redemptoris Mater" i wybranych katechez maryjnych Jana Pawła II*, Promotor: ks. dr Janusz Strojny, Teologia dogmatyczna
1078. RINALDO Roberto, *Rola wiary w posłuszeństwie nauczaniu encykliki Humanae vitae Pawła VI na przykładzie doświadczenia duszpasterskiego Drogi Neokatechumenalnej*, Promotor: ks. dr Jan Konarski, Teologia moralna
1079. RYMUZA Piotr, *Filozoficzna a biblijna koncepcja przyjaźni. Interpretacja J 15,12-17 w świetle wybranych pism filozofów starożytnych i Ojców kościoła*, Promotor: ks. dr hab. prof. UKSW Tomasz Stępień, Historia filozofii
1080. ŚLIWIŃSKI Tomasz, *Zagadnienie nawrócenia w ewangelii według św. Łukasza*, Promotor: ks. dr Dariusz Bartoszewicz, Teologia biblijna
1081. SZLAPIŃSKI Piotr Zbigniew, *„Zazdrością zapaliłem się o Yhwh Boga Zastępów" (1 KRL19,10). Dynamika powołania prorockiego w cyklu opowiadań o Eliaszu*, Promotor: ks. dr Krzysztof Siwek, Stary i Nowy Testament
1082. SZYMAŃSKI Maciej Mikołaj, *Eklezjotwórcza rola Eucharystii w świetle wybranych polskojęzycznych pism Josepha Ratzingera*, Promotor: ks. dr Krzysztof Szwarz, Teologia dogmatyczna
1083. URBIAK Rafał Mariusz, *Idea ojcostwa w dziedzictwie świętego Jana Bosco na podstawie jego pism*, Promotor: ks. dr Marek Szymula, Teologia duchowości

1084. WAWRO Łukasz Jan, *Ambiwalentny charakter wolności w ludzkim dążeniu do szczęścia na przykładzie tematyki uzależnień i współzależnień*, Promotor: ks. dr Jan Konarski, Teologia moralna
1085. WYRZYKOWSKI Mateusz, *Zbawczy charakter męki Jezusa Chrystusa w świetle Sumy Teologii św. Tomasza z Akwinu*, Promotor: ks. dr Krzysztof Szwarz, Teologia dogmatyczna
1086. ŻUKOWSKI Adam, *Rozwój kultu maryjnego po Soborze Watykańskim II w Archidiecezji Warszawskiej w latach 1965-2010 na przykładzie wybranych sanktuariów (Lewiczyn, Rokitno, Powsin)*, Promotor: ks. prof. dr hab. Krzysztof Pawlina, Teologia pastoralna

WYŻSZE SEMINARIUM DUCHOWNE DIECEZJI WARSZAWSKO-PRASKIEJ

145. BURACZYŃSKI Michał, *Wiara w Boga jako nadzieja na nieśmiertelność w filozoficznej refleksji Miguela de Unamuno*, Promotor: ks. dr Sylwester Gaworek, Historia filozofii
146. CHACIŃSKI Michał, Marcin, *Opieka jako forma pieczy zastępczej w prawie polskim*, Promotor: ks. prof. dr hab. Krzysztof Warchałowski, Prawo kanoniczne
147. CZAJKOWSKI Michał, *Nitszcheańska krytyka moralności chrześcijańskiej*, Promotor: ks. dr Sylwester Gaworek, Historia filozofii
148. JASTRZĘBSKI Dawid, *Drogi poznania Boga w filozofii Johna H. Newmana*, Promotor: ks. dr Sylwester Gaworek, Historia filozofii
149. SULICH Kamil Stanisław, *Bigamia jako przeszkoda do zawarcia małżeństwa w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1917 i 1983 roku*, Promotor: ks. prof. dr hab. Krzysztof, Warchałowski, Prawo kanoniczne

WYŻSZE SEMINARIUM DUCHOWNE W SIEDLCACH

424. DUSZEK Kamil Edward, *Idea Zbawienia w Pismach św. Cypriana*, Promotor: ks. dr hab. Grzegorz Jaśkiewicz, Patrologia
425. MAZURKIEWICZ Kamil Przemysław, *Działalność Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej w latach 1939-1946*, Promotor: ks. dr Jacek Wojda, Historia Kościoła
426. ŚWIDERSKI Przemysław, *Mistagogiczny charakter obrzędów mszalnych w świetle dokumentów Kościoła. Studium historyczno-teologiczne*, Promotor: ks. dr hab. Kazimierz Matwiejuk, Liturgia
427. STAŃCZUK Mirosław, *Ideologiczno-wierzeniowy i rytualno-konsekwencyjny wymiar religijności katolików parafii św. Anny w Radzynie Podlaskim*, Promotor: ks. prof. dr hab. Edward Jarmoch, Teologia pastoralna

428. GDULA Tomasz Henryk, *Katecheza o rzeczach ostatecznych w nauczaniu Josepha Ratzingera Benedykta XVI*, Promotor: ks. dr hab. prof. KUL Andrzej Kiciński, Katechetyka

WYŻSZE SEMINARIUM DUCHOWNE W DROHICZYNIE

133. KARWOWSKI Piotr, *Dzieje parafii rzymskokatolickiej w Strabli w latach 1617-2012*, Promotor: ks. dr Zbigniew Rostkowski, Historia Kościoła
134. PAŃCZUK Adam, *Prawa i obowiązki wikariusza parafialnego na podstawie Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, Promotor: ks. dr Zdzisław Jancewicz, Prawo kanoniczne

STUDIUM TEOLOGII W WARSZAWIE CIBNS

992. MUĆKO Agata, *Apostolat świętego Piotra jako wzór zaangażowania dla katechety w świetle współczesnych publikacji katechetyczno-pastoralnych*, Promotor: ks. prof. dr hab. Stanisław Warzeszak, Teologia moralna
993. PIŚNIAK Jolanta Józefa, *Prawo dziecka do narodzin w naturalnych warunkach prokreacji na podstawie Instrukcji "Dignitas Personae"*, Promotor: ks. prof. dr hab. Stanisław Warzeszak, Teologia moralna
994. MIKHALIUK Yuliya, *Ofiara i wynagrodzenie w pismach bł. Honorata Koźmińskiego*, Promotor: ks. dr Robert, Skrzypczak, Teologia ogólna
995. KNIOLA Iwona, *Czystość przedmałżeńska i małżeńska według doktor Wandy Półtawskiej*, Promotor: ks. dr Robert, Skrzypczak, Teologia ogólna
996. KŁAK Teresa, *Zagadnienie cierpienia w nauczaniu religii na etapie gimnazjum w oparciu o znowelizowaną podstawę programową*, Promotor: dr Marzanna Dubińska, Katechetyka
997. MARKOWSKA Mirosława, *Życie z wiary Sługi Bożego księdza Władysława Kornilowicza*, Promotor: ks. dr Matek Kotyński, Teologia duchowości
998. WARMOWSKA Beata, *Przygotowanie osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znacznym do sakramentu pokuty i pojednania oraz Eucharystii na przykładzie Zespołu Szkół Specjalnych nr 102 w Warszawie*, Promotor: dr Marzanna Dubińska, Katechetyka

INSTYTUT TEOLOGICZNY W SIEDLCACH

588. CHADAJ Ewelina, *Dialog w małżeństwie i rodzinie w świetle badań wybranych podręczników do wychowania do życia w rodzinie*, Promotor: ks. dr hab. Andrzej Kiciński, Katechetyka
589. WARDAK Renata, *Działalność i funkcjonowanie Domowego Kościoła na terenie Diecezji Siedleckiej w latach 1973-2011*, Promotor: ks. dr Sławomir Bylina, Historia Kościoła

590. WOŹNIAK Michał Piotr, *Sacrum Poloniae Millenium Diecezji Siedleckiej na tle obchodów milenijnych w Polsce w latach 1956-1966*, Promotor: ks. dr Sławomir Bylina, Historia Kościoła
591. WYRZYKOWSKA Anna, *Postawy maturzystów wobec islamu. Studium katechetyczne w świetle badań maturzystów województwa mazowieckiego*, Promotor: ks. dr hab. prof. KUL Andrzej Kiciński, Katechetyka
592. KOWALSKA Urszula Danuta, *Małżeństwo wspólnotą uświęcającą w świetle katechez środowych Jana Pawła II*, Promotor: ks. dr Piotr Pielak, Katechetyka
593. BIELUGA Małgorzata, *Elementy ojcostwa duchowego w posłudze duszpasterskiej św. ojca Pio z Pietrelciny*, Promotor: ks. dr Jacek Wojda, Historia Kościoła
594. MROZIK Joanna Magdalena, *Przystanek Jezus jako odpowiedź na współczesne wezwanie Kościoła do Nowej Ewangelizacji*, Promotor: ks. dr Tomasz Bieliński, Teologia pastoralna
595. SKUZA Hanna Elżbieta, *Wychowanie religijne młodzieży klas gimnazjalnych na podstawie publikacji w miesięczniku "Katecheta" w latach 2001-2011*, Promotor: ks. dr Paweł Kindracki, Katechetyka
596. GRUDZIAŹ Michał, *Kanoniczno-duszpasterskie przygotowanie narzeczonych do sakramentu małżeństwa w oparciu o nauczanie Jana Pawła II i Konferencji Episkopatu Polski*, Promotor: ks. prof. dr hab. Edward Jarmoch, Teologia pastoralna
597. JOŃCZAK Lucyna Bożena, *Funkcje rodziny w świadomości młodzieży przygotowującej się do sakramentu bierzmowania - na przykładzie parafii Ostrów Lubelski*, Promotor: ks. prof. dr hab. Edward Jarmoch, Teologia pastoralna
598. SARAN Lucyna, *Apostolstwo świeckich na podstawie publikacji w "Collectanea Theologica"*, Promotor: ks. dr Tomasz Bieliński, Teologia pastoralna
599. ŁAPIŃSKI Daniel, *Obowiązek przekazywania życia w świetle encykliki Pawła VI "Humanae vitae" i Adhoryacji apostolskiej Jana Pawła II "Familiaris consortio"*, Promotor: ks. dr Zbigniew Sobolewski, Teologia moralna
600. DOŁĘGA Grzegorz, *Katecheza osób niepełnosprawnych intelektualnie w świetle dokumentu "Guidelines for the celebration of the sacraments with persons with disabilities" konferencji*, Promotor: ks. dr hab. prof. KUL Andrzej Kiciński, Katechetyka specjalna

STUDIUM TEOLOGII WE WŁOCŁAWKU

964. BOJAROWSKI Przemysław, *Braki i wady zgody małżeńskiej w wyrokach Sądu Biskupiego we Włocławku w latach 1983-1990*, Promotor: ks. dr Janusz Borucki, Prawo kanoniczne
965. ŚCIŚLEWSKA Izabela Barbara, *Przygotowanie do małżeństwa w świetle uchwał Synodów Diecezji Włocławskiej odbytych po Soborze Watykańskim II*, Promotor: ks. dr Janusz Borucki, Prawo kanoniczne

966. SŁAWIŃSKI Marcin Jan, *Prawo Kościoła katolickiego do sprawowania kultu publicznego w świetle Konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską z 1993 roku*, Promotor: ks. dr Janusz Borucki, Prawo kanoniczne
967. WYBORSKA Alicja, *Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny w tekstach Mszału Pawła VI*, Promotor: ks. prof. dr hab. Krzysztof Konecki, Liturgika
968. DUSZCZAK Sylwia, *Z dziejów parafii Zbrachlin*, Promotor: ks. dr hab. Witold, Kujawski, Historia Kościoła
969. AUGUSTYNIAK Monika Anna, *Teologia i struktura obrzędów profesji wieczystej w Zgromadzeniu Sióstr Wspólnej Pracy od Niepokalanej Maryi*, Promotor: ks. prof. dr hab. Krzysztof Konecki, Liturgika
970. KLETKIEWICZ Grażyna Maria, *Rola i zadania rodziny chrześcijańskiej w świetle "Listu do Rodzin" papieża Jana Pawła II*, Promotor: ks. dr hab. Janusz Borucki, Prawo kanoniczne
971. KOŁOWROCKA Monika Ewa, *"W domu Ojca mego jest mieszkań wiele..." Analiza teologiczno-liturgiczna drugiego formularza mszalnego we Wspomnienie Wszystkich Wiernych Zmarłych*, Promotor: ks. prof. dr hab. Krzysztof Konecki, Liturgika
972. MIGDAŁSKA Dorota Barbara, *Historia zbawienia w świetle wybranych podręczników katechetycznych*, Promotor: ks. dr hab. Kazimierz Skoczylas, Katechetyka
974. GÓRSKA Marlena, *Rodzina – głównym środowiskiem integralnego wychowania dzieci na podstawie czasopisma Wychowawca*, Promotor: ks. dr Jacek Bąk, Teologia moralna
975. GOŚCIMIŃSKA Karolina Anna, *Rola Dekalogu w życiu religijno-moralnym Polek w oparciu o nauczanie Jana Pawła II w czasie pielgrzymki do Polski w roku 1991*, Promotor: ks. dr Jacek Bąk, Teologia moralna
976. KULCZEWSKA Katarzyna Elżbieta, *Moralne aspekty zapłodnienia in vitro w świetle instrukcji "Dignitas Personae"*, Promotor: ks. dr Andrzej Pryba, Teologia moralna
977. GROCHOWSKI Marcin, *Kerygmaticzna misja Kościoła wobec współczesnych narzędzi komunikowania w świetle dokumentów Nauczycielskiego Urzędu Kościoła*, Promotor: ks. dr Dariusz Kaliński, Teologia dogmatyczna
978. ROGOWSKA Dorota, *Miłość – podstawa życia duchowego chrześcijanina na podstawie encykliki Ojca Świętego Benedykta XVI "Deus caritas est"*, Promotor: ks. dr Tomasz Michalski, Teologia duchowości
979. PRZYBYŁ Małgorzata, *Powołanie do świętości w małżeństwie i rodzinie na przykładzie życia i Listów św. Joanny Beretta Molla*, Promotor: ks. dr Tomasz Michalski, Teologia duchowości
980. JAWORSKA Aneta Barbara, *Rola cierpienia w powołaniu człowieka do świętości na podstawie życia i nauczania bł. Jana Pawła II w Liście Apostolskim "Salvifici Doloris"*, Promotor: ks. dr Tomasz Michalski, Teologia duchowości

981. FRONTCZAK Kamil, *Dzieje parafii Skórzewo 1910-2010*, Promotor: ks. dr Henryk Witczak, Historia Kościoła
982. GOŚLIŃSKA Katarzyna Teresa, *Dzieje parafii św. Andrzeja Apostoła w Tokarach*, Promotor: ks. dr Henryk Witczak, Historia Kościoła
983. STOKOWSKA Beata, *Typologia biblijna w twórczości Zofii Urbanowskiej. Studium biblijno-literackie*, Promotor: ks. dr Marek Raszewski, Pismo Święte
984. SIWEK Karolina Joanna, *Zadanie obrońcy węzła małżeńskiego w procesie małżeńskim*, Promotor: ks. dr Krzysztof, Graczyk, Prawo kanoniczne
985. KĘPIŃSKA Justyna Anna, *Rola kierownictwa duchowego w odczytywaniu woli Bożej na podstawie Dzienniczka świętej Siostry Faustyny Kowalskiej*, Promotor: ks. dr Tomasz Michalski, Teologia duchowości
986. JARKOWSKA Monika, *Wpływ życia i duchowości św. Siostry Faustyny na życie i nauczanie bł. Jana Pawła II na podstawie homilii wygłoszonych w czasie pielgrzymki do Ojczyzny w roku 2002*, Promotor: ks. dr Tomasz Michalski, Teologia duchowości
987. KRZOS Zuzanna Agata, *Wizja Nowego Jeruzalem w świetle Ap 21,1-22,15. Studium egzegetyczno-teologiczne*, Promotor: ks. dr Marek Raszewski, Pismo Święte
988. MĘTLEWICZ Iwona Urszula, *Dzieje parafii Dębie Kujawskie od początków do 2009 roku*, Promotor: ks. prof. dr hab. Witold Kujawski, Historia Kościoła

STUDIUM TEOLOGII W BIAŁYMSTOKU

465. AHAPAU Andrei, *Teologia miłości w misterium chrześcijańskim w świetle encykliki Deus Caritas est Benedykta XVI*, Promotor: ks. dr hab. Andrzej Proniewski, Teologia dogmatyczna
466. ASTROUKH Maria, *Duchowość Nazaretu na podstawie wypowiedzi Matek Generalnych Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu*, Promotor: ks. dr Zbigniew Snarski, Teologia duchowości
467. BEJDA Grzegorz, *Rola Słowa Bożego w procesie formacji duchowej człowieka wg Adhortacji Apostolskiej Benedykta XVI Verbum Domini*, Promotor: ks. dr hab. Radosław Kimsza, Teologia duchowości
468. DEC Magdalena Maria, *Działalność ojca Jana Beyzyma na Madagaskarze w świetle jego listów*, Promotor: dr Danuta Karwowska, Historia Kościoła
469. CZARNIAWSKI Maciej, *Aktualność koncepcji uczuć św. Tomasza z Akwinu w kontekście współczesnych przemian społeczno-kulturowych. Studium moralno-wychowawcze*, Promotor: ks. prof. dr hab. Józef Zabielski, Teologia moralna
470. KARDASZ Irena, *Dni Kultury Chrześcijańskiej w Białymstoku w latach 1983-2011*, Promotor: ks. dr Adam Szot, Historia Kościoła

471. KUCZARCZYK Barbara, *Teologia i mistyka obrazu Jezusa Miłosiernego według św. s. Faustyny Kowalskiej i bł. ks. Michała Sopoćko*, Promotor: ks. dr hab. Radosław Kimsza, Teologia duchowości
472. KUR Łukasz, *"Testament życia" jako problem społeczno-prawny. Studium teologiczno-moralne w świetle wybranej literatury*, Promotor: ks. prof. dr hab. Józef Zabielski, Teologia moralna
474. MARKHOTSKAYA Hanna, *Cnota wiary jako droga doskonałości chrześcijańskiej w ujęciu sługi Bożego o. Anzelma Gądka OCD (1884-1969). Studium teologiczno-moralne*, Promotor: ks. prof. dr hab. Józef Zabielski, Teologia moralna
475. SZADY Emilia Zofia, *Obraz katechetów w percepcji nauczycieli na podstawie wybranych szkół miasta Białystok*, Promotor: ks. dr hab. Mieczysław Olszewski, Teologia pastoralna
476. WARSIEWICZ Joanna, *Formacja duchowa młodzieży według św. Jana Bosko*, Promotor: ks. dr hab. Radosław Kimsza, Teologia duchowości
477. WYSZYŃSKA Barbara, *Duchowość osób chorych na podstawie Listu Apostolskiego Jana Pawła II Salvifici Doloris (1984)*, Promotor: ks. dr hab. Radosław Kimsza, Teologia duchowości.